

A főváros mint iskolafenntartó

Az 1998/99-es tanévben 111 882 fő, az ország középfokú iskolába járó diákjainak egynegyede tanult Budapesten. Többségük (61%) a Fővárosi Önkormányzat fenntartásában működő iskolákat látogatta, a többiek más fenntartók iskoláiba jártak. Az eloszlás azonban igen jellegzetes: ameddig a gimnazisták zöme (82%) kerületi, egyházi vagy alapítványi iskolába járt, addig a szakközépiskolások 84%-a, a szakmunkástanulóknak pedig 89%-a fővárosi intézményben tanult.

Az adatokból láthatóan a Fővárosi Önkormányzat egyik sajátos feladata olyan intézménytípusok működtetése, amelyekben a fiatalok szakképesítést szerezhetnek, ezért a szakképzésnek az évtized elején kezdődő válsága különösen érzékenyen érintette a főváros oktatásügyét. A válságot több tényező egyidejű érvényesülése okozta. Az egyik az oktatási és képzési rendszer merevsége. A szakmunkásképzés túlságosan korai életszakaszban kezdődött, az általános iskola után nem mélyítette tovább az általános műveltséget, ráadásul túlspecializált képzést adott. A másik a gazdasági környezetben lezajlott tulajdonosi szerkezet változása, és az ipari termelés ezzel párhuzamos csökkenése. A szocialista nagyvállalatok szétesése olyan gyakorlati képzési válságot eredményezett, amelyet a tanműhely vásárlást támogató kamatmentes hitelekkel is csupán az évtized közepére sikerült a Fővárosi Önkormányzatnak megoldania. A gondokat fokozta, hogy a rendszerváltást követő években gyorsan növekedett a munkanélküliség, ami a budapesti pályakezdeket sem hagyta érintetlenül. És végül egészen új jelenség az a nagyméretű demográfiai csökkenés, amely a hetvenes évek közepén született népes korosztályoknak az iskolarendszertől való kilépésével kezdődött el.

A válság elemei mellett egyéb változások is rászorították a fővárost, hogy szisztematikusan átgondolja oktatáspolitikáját. A tulajdonviszonyok átalakulása során felgyorsult a kis- és közepes méretű vállalkozások elterjedése. A gazdasági átalakulás következményeként az iskolarendszerű szakképzés mellett jelentős számú, oktatással és képzéssel foglalkozó vállalkozás jött létre. E cégek tevékenysége nemcsak minőségi versenyt jelentett a képzési piacon, hanem egy-egy profilban kizárólagos szakképzési kínálatot is. A piacgazdaság követelményei kiélezték a munkaerő minőségével szemben támasztott versenyt, ezzel egyidejűleg felértékelték a széles, általános műveltségen alapuló, korszerű szakmai ismereteket.

A válság és a változások hatásainak kezelésére a főváros – kétéves előkészítés után – 1995-ben elfogadott egy szakképzési koncepciót. Az alábbi dolgozat arról számol be, hogy a koncepció elfogadása óta eltelt három és fél évben bekövetkezett demográfiai és gazdasági változások, a közoktatási és szakképzési törvények módosulásai, valamint az európai integrációs folyamatok közepette igazolódnak-e a megfogalmazott célkitűzések.

Az iskolák

Az ország középfokú intézményhálózata a kilencvenes évek közepére intenzíven bővült, s ez a tendencia – kisebb ütemben – a kilencvenes évek második felében is folytatódott, annak ellenére, hogy a gyereklétszám nem nőtt. Az összes intézményen belül, az egyre fokozódó lakossági igény miatt alapvetően a szakközépiskolák és a többcélú (például gimnázium és szakközépiskola, szakközépiskola és szakmunkásképző) iskolák aránya emelkedett. Az évtized első öt évében a gimnáziumok száma 37, a gimnázium és szakközépiskolák száma

86, a szakközépiskolák száma 16 százalékkal emelkedett. 1995 és 1998 között az emelkedés üteme csökkent (gimnáziumok 5%, gimnázium és szakközépiskola 31%, szakközépiskola 8%), annak ellenére, hogy egyre alacsonyabb létszámú korosztályok hagyták el az általános iskola nyolcadik osztályát, és kezdték a középiskola első évfolyamát.

Az országos tendenciák a főváros középfokú intézményeire is jellemzőek. Az 1995/96. tanévben 328 intézmény (ebből 236 szakképző iskola) működött Budapesten. Ezzel szemben az 1998/99. tanévre a középfokú intézmények száma 337-re, ezen belül a szakképzést folytató iskolák száma pedig 248-ra emelkedett. Elmondható tehát, hogy az iskolarendszer sem országosan, sem Budapest egészét tekintve nem reagált a változásokra.

Az országos és a budapesti tendenciáktól eltérően a Fővárosi Önkormányzat a vizsgált időszakban 14,4%-kal csökkentette saját intézményei számát. Míg az 1995/96. tanévben 174 középfokú intézményt működtetett, addig az 1998/99. tanévben már csak 148-at. A csökkenés valamennyi iskolatípust érintette, és a szakképzés koncentráálásának volt a következménye. A koncentrálás azt jelentette, hogy egy-egy szakmát a korábbinál kevesebb iskolában lehet elsajátítani. Ezt a megoldást a demográfiai helyzet kényszerítette ki: sok iskolában nem volt annyi jelentkező, amellyel osztályt lehetett indítani. A demográfiai hullám méretét mutatja, hogy annak ellenére nem volt elég jelentkező, hogy a főváros a szakképzés területén az övezetéhez tartozó 6 várost és 37 községet érintő agglomerációt tekintve regionális, egyes szakmákban pedig országos kiterjedésű feladatokat lát el. Az 1995/96-os tanévben a főváros fenntartásában 33 budapesti és Pest megyei, illetőleg 81 országos beiskolázású intézmény volt. (Az 1998/99-es tanévben 24 budapesti és Pest megyei, 73 pedig országos beiskolázású.)

Az 1995/96. tanévben Budapesten a középiskolák és szakiskolák 53%-ának a Fővárosi Önkormányzat volt a fenntartója, 28%-ának a kerületi önkormányzat, 4%-ának központi költségvetési szerv, 2%-ának egyház és 13%-ának alapítvány. Ezen belül a szakképző intézmények 71%-át tartotta fenn a Fővárosi Önkormányzat. Az 1998/99. tanévben a középiskolák és szakiskolák 26%-ának a kerületi önkormányzatok, 5%-ának központi költségvetési szerv, 5%-ának az egyházak, 17%-ának alapítvány, 2%-ának egyéb magánszemély, 44%-ának a Fővárosi Önkormányzat a fenntartója. Ezen belül a szakképző intézmények 12%-ának a fenntartója kerületi önkormányzat, 26%-ának egyház, alapítvány és egyéb szervezet és 62%-ának a Fővárosi Önkormányzat.

Fenntartó szervezet	gimnázium		gimn. és szakközépiskola		szakközépiskola		szakmunkásképző		szakiskola		Összesen	
	száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma	száma
kerületi önkorm.	61	63	2	6	4	4	2	2	23	14	92	89
fővárosi önkorm.	10	9	24	25	79	70	45	39	16	6	174	149
központi kv. i. szerv	4	5	2	3	5	6	2	3	-	-	13	17
egyházak	7	15	-	-	-	1	-	-	1	2	8	18
alapítvány	15	17	2	3	14	25	6	7	4	6	41	38
egyéb	-	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	6
Összesen:	97	112	30	37	102	109	55	51	44	28	328	337

Budapesti Középfokú Iskolák fenntartó szerint

Mint az a fenti adatokból is jól látható, a szakképzési koncepció elfogadása óta eltelt időszakban az intézmények összevonása miatt Budapesten 9%-kal csökkent a Fővárosi Önkormányzat iskolafenntartói súlya. Különösen a szakközépiskolai képzés területén érzékelhető, hogy a nem önkormányzati fenntartók egyre nagyobb arányban részt kívánnak venni a körzeti feladatellátást is szolgáló, bár más intézménytípushoz képest költségigényesebb középfokú szakképzés intézményeinek fenntartásában. Az 1995-ös évhez viszonyí-

tott nagyobb arányú elmozdulásnak alapvetően a finanszírozással összefüggő okai vannak, ugyanis a normatív állami támogatás mellett a Munkaerő-piaci Alap decentralizált szakképzési alijából jelentős forrásokhoz juthatnak a szakképzésben résztvevők.

Nem csak az iskolák száma változott, hanem az iskolatípusok is átalakultak; kialakultak a vegyes profilú intézmények. 1995-ben a Fővárosi Közgyűlés 19/1995. (IV. 18.) számú önkormányzati rendeletével 26 szakképző iskolában engedélyezte gimnáziumi képzés folytatását. Ezen intézmények többsége közgazdasági, egészségügyi szakmacsoportos képzést folytatott, s így személyi és tárgyi feltételeik lehetővé tették, hogy azok a fiatalok is gimnáziumi képzésben részesülhessenek, akiket a kerületi önkormányzatok által működtetett gimnáziumokban férőhelyhiány miatt nem vettek fel. Az úgynevezett „ÉS” gimnáziumok számának szakközépiskolákban történő növelését a demográfiai hullám lakossági igényekhez igazodó átvezetése tette szükségessé, illetve az, hogy az egészségügyi szakképző iskolákban az új OKJ szerinti, érettségire épülő szakképesítések bevezetésére időben felkészülhessenek.

Az 1998/99. tanévben a 97 szakképző iskola 28%-a szakközépiskolaként, 18%-a szakközépiskola és gimnáziumként, 10%-a szakközépiskola–szakiskola és gimnáziumként, 11%-a szakközépiskola–szakmunkásképző és gimnáziumként, 25%-a szakközépiskola és szakmunkásképzőként, 4%-a szakközépiskola–szakmunkásképzőként és szakiskolaként, 3%-a szakmunkásképzőként és 1%-a speciális szakiskolaként működött. Mindez azt jelenti, hogy a fővárosi önkormányzat intézményei közül már csak 32% tiszta profilú (ezen belül 28% csak szakközépiskolaként, 3% szakmunkásképzőként és 1% speciális szakiskolaként működik), 68% pedig vegyes (szakközépiskola–gimnázium–szakiskola) profilú.

A tanulók

Már volt szó a demográfiai hullámról. Ez azonban nem egyformán érintette a különböző iskolatípusokat.

Iskolatípus	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
gimnázium	37 274	36 231	36 101	36 238
szakközépiskola	53 784	56 374	56 948	57 337
szakmunkásképző	23 428	21 228	18 931	15 940
szakiskola	4 139	3 569	2 839	2 367
Budapest összesen	118 625	117 402	114 819	111 882
Ebből: Fővárosi Önkormányzat				
gimnázium	6 743	6 693	6 652	6 600
szakközépiskola	46 623	47 498	47 576	47 219
szakmunkásképző	22 086	19 842	17 252	14 262
szakiskola	2 351	947	375	337
Fővárosi Önkormányzat összesen	77 803	74 980	72 055	68 438

A rendelkezésünkre bocsátotta

Az adatokból megállapítható, hogy ameddig 1995–1998 között Budapesten összességében 6%-kal csökkent a középfokú oktatásban résztvevők létszáma, addig a Fővárosi Önkormányzat által működtetett iskolákban 12%-kal. Ha csak a szakképzést nézzük (tehát gimnáziumi tanulók nélkül), akkor fővárosi szinten 8% (81 351 főről 75 644 főre), a Fővárosi Önkormányzat szakképző iskoláiban 13% (71 060 főről 61 838 főre) a csökkenés. Látni kell azonban, hogy a csökkenés nagy része a szakmunkásképzésben következett be, és a szakmunkásképzés 90–95%-át a fővárosi önkormányzat látja el. Az érettségit és szakmai képesítést is adó szakközépiskolákban a tanulók száma nőtt: fővárosi szinten 6%-kal (53 784 főről 57 337 főre). Ezzel szemben 32%-kal (23 428 főről 15 940 főre) csökkent

a szakmunkásképzésben résztvevők száma. A Fővárosi Önkormányzat által fenntartott szakképző intézményekben a szakközépiskolai létszám kis mértékben (1%) növekedett, viszont az úgynevezett „ÉS” gimnáziumban 2%-kal, a szakmunkásképzésben 35%-kal, szakiskolában 85%-kal csökkent a tanulói létszám.

Az 1995/1996. tanévben a gimnáziumokban történő továbbtanulás aránya a fővárosban lényegesen magasabb volt, mint az országos átlag. Az általános iskolát a fővárosban eredményesen végző 22 ezer tanulóból 37% a gimnáziumban (országos átlag: 26,6%), 34% a szakközépiskolában és az úgynevezett „ÉS” gimnáziumban (országos átlag: 32,6%), 21,7% szakmunkásképzőben (országos átlag: 31%), szakiskolában pedig az országos átlaggal egyezően 7,3% folytatta tanulmányait. Ez az arány az 1998/1999-es tanévre tovább módosult a szakmunkásképzők és a szakiskolák rovására. A gimnáziumokban továbbtanulók százaléka 1,3%-kal magasabb, a szakközépiskolában 0,7%-kal, a szakmunkásképzőkben 43,6%-kal, a szakiskolákban pedig 59,1%-kal alacsonyabb volt, mint az 1995/1996-os tanévben. E módosulásokat a következő táblázat adatai szemléltetik.

Intézménytípus:	1995/1996				1998/1999					
	9. évfolyam fp-i lakos		Nem fp-i lakos	Összes	9. évfolyam fp-i lakos		Nem fp-i lakos	Összes	Meg- esztési %	
	66	36	66	36	66	36	66	36		
gimnázium	7 896	39,1	1 580	9 476	34,4	7 910	44,5	1 685	9 595	39,4
szakközépiskola	7 670	38,0	3 435	11 105	40,3	7 479	42,0	3 541	11 020	45,3
szakmunkásképző	3 725	18,5	1 995	5 720	20,8	2 043	11,5	1 178	3 221	13,2
szakiskola	886	4,4	340	1 226	4,5	337	2,0	144	301	2,1
Összesen	20 177	100,0	7 330	27 527	100,0	17 789	100,0	6 348	24 337	100,0

A választott középiskola típusa

Az adatokból megállapítható, hogy a budapesti általános iskolát eredményesen befejezők változatlanul az általános műveltséget nyújtó középiskolákat részesítik előnyben, míg az agglomerációból, illetve az ország egyéb területeiről a fővárosban továbbtanulók az érettségit és szakmai képesítést nyújtó szakközépiskolákat, kisebb részük a gimnáziumot, illetve a szakmunkásképzőt.

Az általános képzés és a szakmai képzés szétválása szükségessé teszi a szakképző évfolyamok tanulólétszámának külön vizsgálatát is. A tanulóknak egyre nagyobb hányada tesz érettségi vizsgát, nyilvánvaló azonban, hogy nem minden érettségizett kerül be egyetemre vagy főiskolára. A végzetek egy része érettségi után szakmát fog tanulni. (Az OKJ-ben szereplő szakmák jelentős része, mintegy fele érettségihez kötött.) A szakmai képzésben résztvevő, érettségivel rendelkezők, továbbtanulók létszáma az 1995/96-os és 1998/1999-es tanévekben a következők szerint alakult:

	1995/1996		1998/1997		1997/1996		1998/1999	
	szak- képzés- létszám	szak- közép- iskolában	szak- képzés- létszám	szak- közép- iskolában	szak- képzés- létszám	szak- közép- iskolában	szak- képzés- létszám	szak- közép- iskolában
13. évfolyam	1404	3288	1394	3930	1391	6623	1302	6865
14. évfolyam	1138	486	1335	1024	1160	1307	1118	1982
15. évfolyam	-	-	-	48	76	181	65	199
Összesen	2562	3774	2729	7022	2627	8111	2485	9046
Mindösszesen	8336		9751		10 738		11 331	

Érettségi utáni szakképzés

A tendenciából látható, hogy míg a szakmunkásképzőkben továbbtanuló érettségizettek létszáma 3,0%-kal csökkent, addig a szakközépiskolák szakképző évfolyamain, a szakmai képesítés megszerzésére felkészülők létszáma összességében 56,6%-kal (5774 főről 9046 főre) emelkedett.

A hazai, így a fővárosi képzési rendszer gazdasági-társadalmi környezetét alapvető, ám nehezen áttekinthető és prognosztizálható változási folyamatok jellemzik. A szerkezetváltás nehezen kirajzolódó körvonalai külön is rendkívüli feladatok elé állítják az intézményes képzési rendszert, hiszen a képzési szisztémát szerkezeti és minőségi tekintetben egyaránt a gazdasági-társadalmi változások kívánalmainak megfelelően kellene átalakítani. A gazdaság szerkezetváltozásának a képzés szempontjából feltétlenül számításba veendő paraméterei azonban nehezen körvonalazhatók.

Bizonyos azonban, hogy az új képzési szükségletek már megjelentek. Mindezt a képzési rendszert használó állampolgárok maguk is érzékelik. A sokféle új impulzus hatására az iskolai és iskolán kívüli képzési rendszer átalakulása is megindult. A feladat most többek között éppen az, hogy mélyebb elemzésekkel feltárjuk, számításba vegyük, valójában hol tartanak a strukturális változások, mely területeken sikerült a képzési szerkezet átalakítását többé-kevésbé egybehangolni a gazdasági-társadalmi változások követelményeivel, illetve milyen területeken mutatkoznak strukturális jellegű vagy más természetű zavarok, a képzés jelenlegi szakmaszerkezete és tartalma mennyiben igazodik a munkaerőpiac keresleti igényeihez.

Az oktatás-képzés eredményességének megítélésében jelentős mutató a lemorzsolódás, illetve az évismétlők, a kimaradók arányának vizsgálata. A Fővárosi Pedagógiai Intézet az 1996/97-es tanévtől folyamatosan vizsgálta a Fővárosi Önkormányzat szakképző iskoláiban a lemorzsolódást. A lemorzsolódás főbb okai a következőkben összegezhetők: gyenge előképzettség, tanulási problémák, gyenge tanulmányi előmenetel, téves pályaválasztás, elidegenedés a szakmától, személyiségzavarok, beilleszkedési zavarok, szociális, egészségügyi okok.

Az 1995/96. tanévben végző évfolyamnál átlagosan a szakközépiskolákban a lemorzsolódás mértéke 18,1%, a szakmunkásképzőkben 25–30% között mozgott, míg az 1997/98. tanévben a szakközépiskolákban már 19,8%, a szakmunkásképzőkben 28–35% között volt. Az átlagtól való eltérések a szakközépiskolai szakok, szakmacsoportok, illetve a szakmunkásképzésben a gazdasági ágazatok vonatkozásában többnyire szélsőségesek. Legmagasabb a gépgyártás, karbantartás, villamosipar szakmaiban, esetenként a 40%-ot is eléri. A szolgáltatási szakmák megtartó képessége lényegesen kedvezőbb, itt 10% alatti lemorzsolódás is regisztrálható.

A tanév eleji létszámokban az évismétlők aránya a szakképzés valamennyi iskolatípusában a következő tendenciájú: az 1995/96. tanév eleji gimnáziumi létszámban 2%-os (1990-ben 1,5%), a szakközépiskolai létszámban átlagosan 3%-os (1990-ben 4%), a szakmunkásképző iskoláknál 5,6% (1990-ben 4%) volt. Az 1997/98-as tanévben a gimnáziumokban 1,8%, szakközépiskolákban 3,13%, szakmunkásképzőkben 9,5% (ebből az általános iskolát végzettek 11,6%-a évfolyamismétlő volt). A lemorzsolódási vizsgálatok külön is kitértek a 9–10. évfolyamos tanulók körére. Megállapítható, hogy e két évfolyamon „tragikusán” sok az iskolát elhagyók száma. (Az 1997/98-as tanévben beiskolázott létszám több mint egynegyede.)

A pedagógusok

A pedagógusok intézménytípusok szerinti létszámának alakulása – a finanszírozási gyakorlattal egyezően – a tanulónak az adott intézménytípusban bekövetkező létszámváltozását követi. Ennek megfelelően a fővárosban 1995–1998 között 9 427 főről 9 757 főre, 3,5%-kal nőtt a középfokú oktatási intézményekben oktató pedagógusok száma. Ezen

belül 9,3%-kal növekedett a gimnáziumokban, 13,3%-kal a szakközépiskolákban és 30,8%-kal csökkent a szakmunkásképző- és szakiskolákban.

A Fővárosi Önkormányzat által működtetett intézményekben a pedagóguslétszám 13,2%-kal növekedett az „ÉS” gimnáziumokban, 28,0%-kal a szakközépiskolákban és csökkent 31,8%-kal a szakmunkásképző- és 83,8%-kal a szakiskolákban.

Intézménytípus	1995/1996 IS	1996/1997 IS	1997/1998 IS	1998/1999 IS
Gimnázium	3601	3690	38 268	3936
szakközépiskola	4087	4273	4411	4598
szakmunkásképző	1557	1308	1151	1100
szakiskola	212	166	149	123
Budapest összesen	9427	9437	9337	9757
Ebből: Fővárosi Önkorm.				
gimnázium	505	528	562	572
szakközépiskola	3532	3663	3691	3631
szakmunkásképző	1457	1223	1051	993
szakiskola	105	52	28	17
Főv. Önk. összesen:	5569	5414	5332	5213

A pedagóguslétszám alakulása

Az 1995/96. tanévben a gimnáziumokban a pedagógusok 95,2%-a középiskolai tanári, 3,1%-a általános iskolai tanári, 0,7%-a szakmai tárgyra képesített, de pedagógiai végzettség nélküli és 0,6%-a tanítói képesítéssel rendelkezett, 0,4% nem rendelkezett pedagógiai végzettséggel. A szakközépiskolákban középiskolai tanári végzettséggel a pedagógusok 57,8%-a, szakmai tárgyra pedagógiai képesítéssel 27,9%-a, szakmai tárgyra nem pedagógiai képesítéssel 7,8%-a, általános iskolai tanári végzettséggel 6,1%-a, tanítói végzettséggel 0,4%-a rendelkezett. A szakmunkásképző iskolában középiskolai tanári végzettségű 23,2, általános iskolai tanári végzettségű 12,1%, szakmai tárgyú képesítésű 20,8%, gyakorlati oktató, illetve szakoktató 43,9% (684 fő). Ez utóbbiból 10,1% középiskolai és általános iskolai tanári végzettséggel, 76,0% szakmai tárgyra képesítéssel és 13,9% szakmunkás képesítésű szakoktató.

A pedagógusok szakképesítés szerinti összetétele az 1998/99-es tanévben a következők szerint alakult: a gimnáziumban a pedagógusok 94,7%-a középiskolai tanári, 4%-a általános iskolai tanári, 1,3%-a szakmai tárgyra képesített tanári végzettséggel rendelkezik. A szakközépiskolákban középiskolai tanári végzettséggel a pedagógusok 58,1%-a, szakmai tárgyra pedagógiai képesítéssel 28,4%, szakmai tárgyra nem pedagógiai képesítéssel 6,9, általános iskolai tanári végzettséggel 6,2%, tanítói végzettséggel pedig 0,3%-a rendelkezik. A szakmunkásképző iskolában középiskolai tanári végzettségű 24,9%, általános iskolai tanári végzettségű 12,5%, szakmai tárgyú képesítésű 20,4%, tanító végzettséggel 0,5% és gyakorlati oktató, illetve szakoktató 41,7% (483 fő). Ez utóbbiból 6,6% középiskolai és általános iskolai tanári végzettségű, 81,8% szakmai képesítésű és 11,6% szakmunkás képesítésű szakoktató.

A pedagógusok szakképesítés szerinti összetétele tehát mindhárom intézménytípusban kis mértékben javult. Összességében megállapítható, hogy a szakképző intézményekben növekedett a középiskolai tanári végzettséggel és csökkent a szakoktatók körében a szakmunkás képesítéssel rendelkezők száma. Szakmunkás végzettségű oktatók csak a szakmunkásképző iskolák pedagógus állományában vannak jelen 11,6%-kal.

Az egy pedagógusra jutó létszám az országos és budapesti átlaggal szemben a Fővárosi Önkormányzat iskoláiban magasabb, annak ellenére, hogy a szakiskolák kivételével a

szakközépiskolákban 13,2-ről 13,0-ra, a szakmunkásképzőkben pedig 15,2 főről 14,6 főre mérséklődött.

Intézménytípus	1995/96.		1996/97.		1997/98.		1998/99.	
	Országos	Budapest	Országos	Budapest	Országos	Budapest	Országos	Budapest
Gimnázium	10,9	10,4	10,7	9,8	10,5	9,4	10,3	9,4
szakközépiskola	13,2	13,3	13,5	13,2	13,5	12,9	13,4	12,4
szakmunkásképző	15,0	15,0	15,6	16,2	15,3	16,4	14,6	14,5
szaktiskola	16,0	26,1	15,5	24,6	16,2	26,7	15,0	24,3
Összesen (átlag)	13,0	12,8	13,0	12,5	12,9	12,2	12,6	11,5
Főv. Önkorm.								
gimnázium	13,3		13,2		15,2		10,0	
szakközépiskola	12,7		12,9		16,2		12,5	
szakmunkásképző	11,8		12,8		16,4		14,4	
szaktiskola	11,5		13,0		14,6		17,8	
Főv. Önk. össz. átlag:	13,6		13,6		13,5		13,2	

Az egy pedagógusra jutó tanulólétszám alakulása

Az adatokból kibontakozó kép azt sugallja, hogy a főváros mint iskolafenntartó rugalmasabban és racionálisabban reagált a demográfiai és gazdasági helyzetből fakadó változásokra, mint Budapest többi iskolafenntartója.

Az elmúlt években a főváros szakképzésében olyan folyamatok indultak el, amelyek eredményeképpen alapvető intézményi struktúrák változtak meg, s amelyek hosszú távú hatásait ma még nem lehet egyértelműen megítélni. Tény, hogy a bemutatott időszakban a fővárosban visszaszorult a szakképzés minden olyan területen, amely nagyüzemi keretek között gyakorolható foglalkozásokra képez, és amelyekben jelentősen csökkent a tanulók érdeklődése, a munkáltatók aktuális igénye. Tény az is, hogy a tanulólétszám oly mértékben csökkent, a fővárosi gazdasági szféra olyan passzivitásba vonult a gyakorlati képzés területén, hogy az már az egész intézményhálózat működtetését veszélyeztette. A piacgazdaság pedig jelentősen megváltoztatta a szakképzés gazdasági szerepét, társadalmi megítélését. Ezen folyamatokat, tendenciákat figyelembe véve a Fővárosi Önkormányzatnak tehát szükséges volt megtennie mindazokat a lépéseket, amelyek feladatátcsoportosítást, intézmény-összevonást, illetve egyes szakképesítések tekintetében a képzési kapacitások csökkenését eredményezte.

Végül fontos hangsúlyozni azt is, hogy e fenntartói racionalizálások hozzájárultak a rendszer egy részében a szolgáltatások színvonalának az emelkedéséhez, az intézményi kínálat gazdagításához, a szolgáltatások igénybe vevői számára pedig a szabad választás sokféle lehetőségeinek biztosításához is. A közoktatás és ezen belül az iskolarendszerű szakképzés átalakulási folyamata még egyáltalán nem zárult le. Az intézmények feladatrendszerének áttekintése, beiskolázási területük újragondolása, az iskolai tanműhelyek hatékonyabb működtetése, a lakossági és a munkapiaci igények közelítése stb. olyan feladatok, amelyek minden iskolafenntartótól folyamatos alkalmazkodást kíván a változásoknak megfelelően, oktatáspolitikájának pedig újra és újra gondolasát igényli.